

POSITION PAPER

DATUM: 18-4-2025

ONDERWERP: Debat Transitietermijnenwet

Zes gevolgen van het nader gewijzigde amendement

1. Een lager pensioen

Werkenden en gepensioneerden hebben minder kans op behoud van koopkracht en stabiliteit van pensioen als gevolg van het doorbreken van de collectiviteit en solidariteit: beleggingskansen en -risico's kunnen immers niet langer worden gedeeld.

2. Afnemend vertrouwen

Het draagvlak voor en vertrouwen in het pensioenstelsel zal afnemen.

3. Geen individuele zeggenschap

De gekozen instrumenten geven juist geen individuele zeggenschap sterker, de beslissing van de ene deelnemer bepaalt de financiële gevolgen voor de andere deelnemer.

4. Evenwichtigheid in het geding

Het is niet mogelijk om een evenwichtige overgang naar het nieuwe stelsel te waarborgen. Evenwichtigheid op totaalniveau kan nooit worden bereikt als je iedereen individueel laat kiezen

5. Keuzebegeleiding wordt onmogelijk

Onzekerheid over de consequenties van te maken keuzes maakt het voor deelnemers onmogelijk om geïnformeerde keuzes te maken en ondoenlijk om als pensioenuitvoerder adequate keuzebegeleiding te bieden.

6. Groot risico op impasse transitieproces

Behalve ernstige vertraging en forse stijging van de uitvoeringskosten wat ten koste gaat van pensioen, raakt de transitie in een impasse omdat het amendement indruist tegen een beheerste en integere bedrijfsvoering tijdens de transitie.

1. Vooraf

In deze positie geeft de Pensioenfederatie haar visie op het nader gewijzigd amendement d.d. 10 april jl. Voordat we op de inhoud ingaan merken we graag het volgende op. In het amendement wordt individuele keuzevrijheid boven solidariteit en collectiviteit geplaatst. Juist solidariteit en collectiviteit hebben ons pensioenstelsel zo sterk gemaakt. Daarom was het behoud van solidariteit en collectiviteit een randvoorwaarde voor de stelselwijziging. Het amendement breekt met deze randvoorwaarde. Hierdoor wordt de kracht van ons pensioenstelsel in de waagschaal gelegd.

Raad van State geeft vernietigend oordeel

De Raad van State heeft het slechtst mogelijke oordeel gegeven over het amendement. Dit oordeel geldt nog steeds, aangezien er zeer beperkt wijzigingen op dit amendement zijn doorgevoerd. Het is slecht voor deelnemers, getuigt van onbehoorlijk bestuur en is onuitvoerbaar. Er is sprake van zeer onzorgvuldige wetgeving. De problematiek waar het amendement op ingaat, is bij de behandeling van de Wtp uitgebreid besproken. Met het amendement wordt in feite de stelselherziening als zodanig ter discussie gesteld.

Onbehoorlijk bestuur

Het aannemen van dit voorstel gedurende de transitie getuigt van onbehoorlijk bestuur. Er is in 2019 na een uitgebreid voortraject een Pensioenakkoord gesloten tussen sociale partners en het kabinet. Vervolgens is er een zeer zorgvuldig en uitgebreid parlementair proces gevolgd. Daarna zijn sociale partners en pensioenfondsen volop aan de slag gegaan met de transitie. Processen die in een vergevorderd stadium of afgerond zijn, zullen als gevolg van dit wijzigingsvoorstel opnieuw moeten plaatsvinden. De gevolgen daarvan zijn zeer ingrijpend, met minimaal 2 à 3 jaar vertraging tot gevolg. Dit wijzigingsvoorstel via een amendement is, anders dan de Wtp, slecht doordacht en onvoldoende onderzocht zoals dat wel met de Wtp is gebeurd. Werkgevers worden in onzekerheid gebracht en er is sprake van grote financiële consequenties voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Door de wijzigingen is een rampzalig amendement nog slechter geworden

De indieners hebben ten opzichte van de vorige versie van het amendement enkele wijzigingen doorgevoerd. Maar deze wijzigingen nemen de zes hiervoor genoemde gevolgen niet weg. De mate van onzorgvuldigheid en

slechte wetgevingskwaliteit nemen door de aanpassingen op het amendement eerder toe dan af.

[De fundamentele bezwaren zoals genoemd in de zienswijze van de Pensioenfederatie van 28 februari jl.](#) op de vorige versie van dit amendement staan dan ook nog geheel overeind. In deze positie beschrijven we waarom de wijzigingen ten opzichte van de vorige versie geen enkel soelaas bieden. Sterker nog: de stelselherziening wordt nog complexer en daarmee minder goed uitvoerbaar, zo niet onuitvoerbaar.

2. Pensioendeelnemers zijn slechter af

In het amendement van NSC, BBB en PVV zijn de deelnemers het kind van de rekening.

Schijn bedriegt

Het klinkt aantrekkelijk en er lijkt op het eerste oog weinig tegenin te brengen: geef de mensen zeggenschap over wat er met hun pensioen gebeurt. We moeten echter onder ogen zien dat in dit geval deze stem – of het nu wordt geuit via een referendum of individueel bezwaarrecht – leidt tot resultaten die vaak nadelig zijn voor deze mensen en het collectief. **Daarnaast betekent het toepassen van individueel bezwaarrecht of een referendum dat de financiële gevolgen voor iemands pensioen afhankelijk worden van de individuele keuzes van anderen.** De financiële consequenties hangen namelijk af van hoeveel en welke mensen welke keuze maken.

Overigens verzetten fondsen veel werk om hun deelnemers met aandacht mee te nemen in de transitie en is ook de governance ingericht om alle belangen bij de transitie goed te horen, te wegen en te borgen.¹

Evenwichtigheid kan niet worden beoordeeld

Bij het toepassen van individueel bezwaarrecht is immers niet vooraf bekend hoeveel en welke deelnemers zullen kiezen voor invaren naar het nieuwe stelsel en welke niet. Voor een passend beleggingsbeleid in het oude stelsel (FTK) en het nieuwe stelsel (Wet toekomst pensioenen) is het nodig om de leeftijdsopbouw te kennen van de mensen die al dan niet bezwaar maken en van wie de opgebouwde aanspraken achterblijven in het oude stelsel. De samenstelling binnen het pensioenfonds en welke leeftijd deze deelnemers hebben, is doorslaggevend voor het te voeren beleggingsbeleid in het oude

¹ Zie hierover uitgebreid de bijgevoegde zienswijze van de Pensioenfederatie van 28 februari jl. (ook [hier](#)), p. 4-5.

stelsel en het nieuwe stelsel en daarmee voor de te behalen rendementen. De leeftijdsopbouw en de aantallen zijn niet van tevoren bekend. Ook de omvang van de solidariteitsreserve die bij een bepaalde dekkinggraad kan worden gevormd, kan daarom niet vóóraf bepaald worden. Verder ontstaan extra vraagstukken rond de evenwichtigheid van de solidariteitsreserve, omdat er alleen FTK-buffers vrij vallen van degenen die kiezen voor invaren, terwijl alle deelnemers pensioen gaan opbouwen in het nieuwe pensioenstelsel en dus gaan profiteren van een solidariteitsreserve. **Hierdoor kan de financiële opzet in beide contracten ex ante niet worden bepaald en kan de evenwichtigheid niet worden beoordeeld.** Bij het toepassen van individueel bezwaarrecht worden de nettoprofijsberekeningen voor een evenwichtige transitie dus onbeheersbaar. Dat alleen al maakt het een onrealistisch alternatief.

Collectief invaren leidt tot een hoger, stabiel en koopkrachtiger pensioen

Een kernelement van het Pensioenakkoord en de Wet toekomst pensioenen is dat de collectiviteit en solidariteit van het oude pensioenstelsel (en in het verlengde daarvan de verplichtstelling) behouden blijft. Dit zijn dé essentiële uitgangspunten van ons pensioenstelsel. Niet als doel op zich, maar omdat deze elementen een bewezen meerwaarde voor de deelnemers opleveren. De verplichte deelname zorgt voor een doelmatige uitvoering en maakt het mogelijk om (beleggings)risico's collectief te delen, ook risico's die niet via de markt kunnen worden afgedekt. **Dit leidt tot een hoger en stabiel pensioen en daarmee tot een koopkrachtiger pensioen.** Ook deze nieuwe versie van het amendement doorbreekt de collectiviteit en solidariteit van het Nederlandse pensioenstelsel en ondergraaft daarmee de fundamenteën, die ervoor hebben gezorgd dat het Nederlandse pensioenstelsel tot de beste ter wereld behoort. Door individueel bezwaarrecht nu voorop te zetten, gebeurt dat zelfs in nog hogere mate dan in de vorige versie van het amendement.

Amendement kan leiden tot een lager en minder stabiel pensioen

De indieners blijven een valse tegenstelling schetsen tussen een zeker en een onzeker pensioen (van 'vast' naar 'variabel'). Indieners miskennen hiermee dat de kans op neerwaartse bijstellingen van pensioenuitkeringen voor gepensioneerden in de nieuwe regelingen kleiner worden doordat beleggingsrisico's op latere leeftijd worden afgebouwd en de solidariteitsreserve/risicodelingsreserve wordt ingezet om de kans op een pensioenverlaging te beperken. De suggestie van een volatieler pensioen is alleen terecht in (vooral het begin van) de opbouwfase, omdat risico's worden toebedeeld op basis van leeftijd en het voor jongeren geoorloofd is om meer risico's te nemen. De indieners gaan ook voorbij aan de nadelige consequenties die een vaste uitkering in de meeste gevallen heeft op het

behoud van koopkracht, terwijl de indieners juist regelmatig de suggestie wekken dat er in het pensioendebat te weinig oog is voor inflatierisico's. DNB heeft doorgerekend dat zowel de hoogte als de stabiliteit van pensioenuitkeringen beter uitpakt bij invaren in het nieuwe stelsel dan bij niet invaren.² **Het is juist het nader gewijzigd amendement dat ertoe kan leiden dat de hoogte en de stabiliteit van het pensioen wordt verminderd.**

Goede keuzebegeleiding is onmogelijk

De onvoorspelbaarheid rond de vraag wie wel of geen bezwaar tegen invaren zal maken, leidt ertoe dat **goede keuzebegeleiding onmogelijk** is, omdat niet op voorhand valt te bepalen of deelnemers juist worden geïnformeerd. Dit is door de Raad van State³ en DNB⁴ ook onderkend. Dit gaat een aanzienlijke complexiteit met zich meebrengen in de uitvoering en communicatie en werkt stevig kostenverhogend. Mocht de informatie waarop de keuze is gebaseerd achteraf onjuist blijken, dan zal dit juist leiden tot meer rechtszaken. Onvermijdelijk is immers dat achteraf zal blijken dat het bezwaar maken gevolgen voor de uitkering zal hebben.

In het aangepaste amendement worden enkele schijnoplossingen gepresenteerd naar aanleiding van de kritiek: de indieners stellen dat bij een individueel bezwaarrecht gewoon de leidraad informatieverstrekking bij collectieve waardeoverdracht van de AFM kan worden toegepast. Door middel van een peiling vooraf kan inzicht worden verkregen in de gevolgen, aldus de indieners.

² DNB, Inzicht in transitie-effecten Impact van gewijzigd amendement over het invoeren van een goedkeuringsrecht bij interne waardeoverdracht van pensioenen, van 28 februari jl. slide 5.

³ De Raad van State stelt hierover het volgende (zienswijze d.d. 28 februari jl.): Bij een individueel bezwaarrecht, zijn de uitkomsten voor deelnemers niet te voorspellen omdat die afhankelijk zijn van de samenstelling en omvang van de groep die bezwaar maakt. Een goede keuzebegeleiding is daardoor niet mogelijk. Het gevolg hiervan is dat een deelnemer geen inzicht heeft of kan hebben in wat de keuze om wel of niet in te varen voor hem of haar concreet betekent.

⁴ DNB stelt hierover het volgende (zienswijze d.d. 28 februari jl.): Als pensioenfondsen een individueel bezwaarrecht bieden, heeft de beslissing van individuen om gebruik te maken van het individueel bezwaarrecht gevolgen voor het vermogen dat aanwezig is voor invaren en daarmee voor de uitkomst van evenwichtigheid van de transitie voor de deelnemers die geen bezwaar hebben gemaakt. Dit heeft onder meer gevolgen voor het vermogen dat beschikbaar is voor een adequate compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek en dus het pensioenperspectief van actieve deelnemers. Het vooraf kunnen inschatten van de grootte en de samenstelling van de groep pensioen- en aanspraakgerechtigden die bezwaar maken is echter niet mogelijk en inschattingen daarvan zijn per definitie ongewis. De besluitvorming over de vormgeving van een evenwichtige transitie wordt hiermee extra gecompliceerd.

De leidraad informatieverstrekking is echter niet toegerust op een stelselwijziging. Doordat keuzes van individuele deelnemers direct effect hebben voor andere deelnemers, is ook een peiling vooraf niet goed vorm te geven en vormt het daardoor geen oplossing. Ook bij een peiling vooraf kan geen goed inzicht worden gegeven in de gevolgen van de keuzes, waardoor de keuzes fors kunnen wijzigen als bij de definitieve keuze de uitslag van de peiling wordt meegenomen. Het punt blijft dat op voorhand niet vast te stellen is welke keuzes welke deelnemers maken en dat de keuzes van anderen invloed hebben op het eigen pensioenresultaat, waardoor het risico zeer reëel is dat mensen spijt krijgen van hun keuze. Een verkeerde keuze heeft wel levenslang effecten voor de hoogte en stabiliteit van het pensioen. Rechtszaken liggen op de loer omdat pensioenuitvoerders onder deze voorwaarden geen goede keuzebegeleiding kunnen geven.

Dit amendement, ook in aangepaste vorm, maakt de adequate keuzebegeleiding die pensioenfondsen voor deelnemers moeten en willen bieden onmogelijk.

Compensatie van de afschaffing van de doorsneesystematiek

Indieners hebben in de derde versie van het amendement aangegeven dat compensatie voor afschaffing doorsneesystematiek uit het bestaande vermogen kan worden gedaan, ook bij niet invaren. De redenering is dat de compensatie dan niet uit de premie hoeft plaats te vinden met alle effecten van dien. In de toelichting geven zij aan dat het nader gewijzigde amendement de mogelijkheid biedt om de groep bezwaarmakers bij te laten dragen aan de compensatie afschaffing doorsneesystematiek, mits dit evenwichtig is.

Als de bezwaarmakers wel moeten bijdragen aan de compensatie voor afschaffing van de doorsneesystematiek, maar niet profiteren van de lagere buffereisen bij overgang naar het nieuwe contract, **dan gaan zij er naar verwachting op achteruit** in vergelijking met het scenario van ongewijzigde voortzetting van het opgebouwde pensioen in het FTK. Hierdoor is het maar de vraag of compensatie uit het vermogen van het FTK wel evenwichtig kan (de groep bezwaarmakers ondervindt hiervan mogelijk onevenredig nadeel). Ook blijft onduidelijk hoe het afkomen van solvabiliteitsbuffers zich verhoudt tot bijvoorbeeld de wettelijke zekerheidsmaat van 97,5% in het FTK. En hoe een herstelpad van 10 jaar bij onvoldoende dekkingsgraad richting het vereist eigen vermogen werkt als tussentijds buffers verlaagd kunnen worden door deze ineens een andere bestemming te geven in het nieuwe stelsel.

DNB heeft er in haar zienswijze op de eerdere versie van het amendement dan ook op gewezen dat het afzonderen van bestaand pensioenvermogen door

het pensioenfonds in de huidige wet- en regelgeving niet is voorzien binnen het FTK.⁵ Het nader gewijzigde amendement bevat nog steeds geen concrete wetsaanpassingen die dit bezwaar wegnemen.

Stijgende premie

Zowel het onttrekken van vermogen als het niet invaren leidt tot een lager pensioenresultaat. Om de pensioenambitie in stand te houden zijn er anders dan indieners in de toelichting beweren dus wel degelijk premiegevolgen: die moet omhoog om de pensioenambitie te kunnen halen.

3. Gevolgen voor de transitie: grote vertraging, hoge kosten

In haar eerdere zienswijze heeft de Pensioenfederatie de gevolgen voor de transitie van het amendement uitgebreid beschreven. Wij verwijzen hier naar die zienswijze (waaronder de gevolgen van een pensioenstelsel in twee systemen naast elkaar).⁶

Grote vertraging dreigt

De indieners van het nader gewijzigde amendement hebben in reactie op de vele kritiek op de vorige versie van het amendement in de toelichting opgenomen dat een individueel bezwaarrecht of een collectief referendum past binnen het lopende transitieproces en dat hiervoor maar beperkt aanvullende werkzaamheden nodig zouden zijn.

Zij geven aan dat pensioenfondsen nu toch al verplicht een plan B moeten maken voor de situatie dat financieel-economische omstandigheden fors gewijzigd zijn en sociale partners en fondsen hun plannen moeten herzien. Zij stellen vervolgens dat een gewijzigde situatie als gevolg van de uitkomst van een collectief of individueel bezwaarrecht eenvoudig aan dit plan B zou kunnen worden toegevoegd.

Dit miskent de realiteit. Fondsen komen alleen bij hoge uitzondering buiten de afgesproken bandbreedtes voor evenwichtig invaren als gevolg van gewijzigde financieel- economische omstandigheden en in dat geval zijn vaak procedurele afspraken gemaakt die in de praktijk tot uitstel van invaren leiden omdat sociale partners dan opnieuw om tafel gaan. Het nader gewijzigde amendement maakt van deze uitzondering nu de regel, omdat ook een

⁵ DNB, Inzicht in transitie-effecten Impact van gewijzigd amendement over het invoeren van een goedkeuringsrecht bij interne waardeoverdracht van pensioenen, van 28 februari jl.

⁶ Zie hierover uitgebreid de bijgevoegde zienswijze van de Pensioenfederatie van 28 februari jl. (ook [hier](#)), p. 15-16.

inhoudelijke uitwerking van een plan B noodzakelijk is om deelnemers inzicht te geven in de effecten van een collectief of individueel bezwaarrecht.

Zoals hierboven al is geduid, is dat juist bij een individueel bezwaarrecht zeer complex dan wel onmogelijk. De te verwachten pensioenuitkomsten en netto profijt-effecten op collectief niveau zijn afhankelijk van de keuze van individuele deelnemers en gepensioneerden om hun opgebouwde pensioenaanspraken wel of niet in te varen, Vóóraf is niet duidelijk wie welke keuze maakt. Het toetsen van de evenwichtigheid van invaren, wordt hierdoor uiterst complex, zo niet onmogelijk.

Het toevoegen van individueel bezwaarrecht is echt iets fundamenteel anders dan een afspraak in het transitiebesluit dat een pensioenfonds de 'plannen moet herzien' als de uitkomsten door financiële omstandigheden buiten de vastgestelde bandbreedtes vallen. Sociale partners gaan - als die situatie zich voordoet - namelijk nieuwe afspraken maken die voor alle partijen evenwichtig zijn. Het eerdere besluit om collectief in te varen blijft dan het referentiekader, waardoor de transitie-effecten van invaren goed in te schatten en beheersbaar blijven, terwijl dat zeker bij een individueel bezwaarrecht niet meer het geval is. Er zal dan waarschijnlijk eerst sprake zijn van uitstel en nieuwe analyses waarbij opnieuw de evenwichtigheid voor alle belanghebbenden bij het fonds centraal staan.

Amendement onuitvoerbaar

Het amendement lijkt gebaseerd op het idee dat de keuze tussen het voortzetten van de FTK aanspraken en invaren op verschillende manieren vorm kan krijgen, door toepassing van een individueel bezwaarrecht tegen invaren waarbij:

- een pensioenfonds zelf zowel in het oude stelsel als het nieuwe stelsel de pensioenregeling blijft uitvoeren; of
- een pensioenfonds het deel van de populatie dat o.b.v. een individueel bezwaarrecht voor voortzetting van FTK aanspraken kiest onderbrengt bij een andere pensioenuitvoerder.

Alle opties zijn evident strijdig met het uitgangspunt van behoud van de collectiviteit en risicodeling. Bovendien leiden alle verschillende mogelijkheden die worden geschetst tot diverse nieuwe vraagstukken en vertraging in het transitieproces. In tegenstelling tot wat de indieners stellen, is dit nadrukkelijk geen gangbare situatie voor pensioenuitvoerders en kan niet eenvoudig worden aangesloten bij 'praktijkoplossingen die al gebruikelijk zijn.' Daarbij geven indieners aan dat pensioenfondsen al bij het bieden van het individueel bezwaarrecht moeten aangeven waar de bezwaarmakers (in het oude FTK) kunnen worden ondergebracht. Dit is onuitvoerbaar.

Oude FTK is geen oplossing

Voor pensioenfondsen ontstaan sowieso principiële en uitvoeringstechnische discussies over het al dan niet zelf willen blijven uitvoeren van een FTK-regeling voor de aanspraken en uitkeringen die op basis van individueel bezwaarrecht niet worden ingevaren. Een dergelijke FTK-regeling brengt een koopkrachtig pensioen immers geen stap dichterbij. Er waren goede redenen om afscheid te nemen van het financiële toetsingskader. De indieners gaan hier volledig aan voorbij.

Intensief traject van jaren moet opnieuw worden doorlopen

Daarnaast geldt dat het bij een andere pensioenuitvoerder onderbrengen van de individueel bezwaarmakers ook een heel eigen, intensief, transitietraject kent van ca 1,5 jaar. Daarbij moeten sociale partners eerst om tafel om de uitgangspunten voor deze nieuwe regeling vast te stellen, waarbij een nieuwe pensioenuitvoerder moet worden gevonden die aan deze uitgangspunten voldoet en die ook binnen het kostenplaatje past (meestal via een intensief offertetraject met 2 tot 4 potentiële uitvoerders), met een intensief adviestraject waarbij ook weer alle doorrekeningen en afwegingen voor de evenwichtige belangenafweging moeten worden gemaakt en waar de deelnemers ook weer tijdig en juist over geïnformeerd moeten worden, met als laatste een beoordelingstraject bij DNB dat zelfs voor een relatief 'simpele' collectieve waardeoverdracht (CWO) van een DB regeling naar een vergelijkbare DB regeling ook al vaak een half jaar of langer duurt met veel aanvullende vragen vanuit de toezichthouder.

De Pensioenfederatie werpt de claim dat alle transitieprocessen gewoon door kunnen gaan verre van zich. Vrijwel alle transitie- en implementatieplannen moeten opnieuw worden opgesteld. Ook om de eerdergenoemde reden dat de evenwichtigheid van de transitie, die door DNB beoordeeld wordt, per definitie anders zal uitvallen. **Dit betekent 2-3 jaar vertraging.** Een overgangstermijn, van welke duur ook, doet daar niets aan af.

4. Overige punten

Amendement vergroot risico op claims

Zoals de Pensioenfederatie eerder heeft aangegeven leidt keuzebegeleiding op basis van per definitie onvolledige informatie met grote waarschijnlijkheid tot een toename van klachten en procedures. Voor het fonds ontstaat namelijk een risico op claims op basis van beweerde misinformatie door pensioenfondsen. In het geval van individueel bezwaarrecht is er, zoals

aangegeven, geen goede keuzebegeleiding mogelijk, omdat op voorhand niet valt te bepalen of deelnemers juist worden geïnformeerd. De uitkomsten hangen immers af van de keuzes van de deelnemers. Mocht de informatie waarop de keuze is gebaseerd achteraf onjuist blijken, dan kan dit leiden tot rechtszaken.

Ook bij een collectief referendum is er een zeer reëel risico op claims wegens vermeende misinformatie door pensioenfondsen. Het is namelijk niet mogelijk om de communicatie zodanig in te richten dat deelnemers een weloverwogen keuze kunnen maken waarbij zij alle voor- en nadelen begrijpen, deze tegen elkaar kunnen afwegen, en inzicht krijgen in de mogelijke gevolgen van hun (negatieve) keuze. Ook de AFM ziet dit, en is van mening dat het risico op een niet passende keuze door deelnemers sterk wordt vergroot indien informatie over de persoonlijke gevolgen van de keuze ontbreekt bij het referendum of de optie van gebruikmaken van het bezwaarrecht. In het nader gewijzigde amendement wordt op deze zorgen niet nader ingegaan en wordt hiervoor geen oplossing geboden.

Bovendien stellen we vast dat de keuze voor het toepassen van ofwel individueel bezwaarrecht ofwel het referendum voor bepaalde groepen tot voor- of nadelige uitkomsten leidt. Er kunnen dan claims worden verwacht tegen de beslissing van het pensioenfonds om een van deze instrumenten te kiezen, als de effecten achteraf worden ervaren.

Met amendement loopt Nederland miljarden uit Europa mis

In de derde versie van het amendement besteden indieners geen aandacht meer aan het risico dat de Nederlandse overheid een aanzienlijke som geld uit het Europese coronaherstelfonds misloopt als de transitie vertraging oploopt.

Wel erkennen de indieners de facto de vertraging in het proces kan ontstaan door in de toelichting op te nemen dat transitieplannen mogelijk aangepast moeten worden als gevolg van de selectie van deelnemers die gebruik maakt van het individueel bezwaarrecht. Afhankelijk van de grootte en samenstelling van de groep die gebruik maakt van het individuele bezwaarrecht moeten immers nieuwe afspraken worden gemaakt.